

УДК 330.322

Володимир Володимирович ВИДОБОРА

кандидат економічних наук, доцент кафедри загальної економічної теорії та економічної політики, Одеський національний економічний університет, Україна, e-mail: kef@oneu.edu.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2255-0970>

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Видобора, В. В. Вплив соціально-економічної нестабільності на інвестиційну привабливість економіки України // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць (ISSN 2313-4569); за ред. М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2018. № 2 (66). С. 9–17.

Анотація. У статті розглянуто проблему впливу соціально-економічної нестабільності на інвестиційну привабливість економіки України. Важливою складовою вирішення цієї проблеми є формування цілісного бачення інвестиційної привабливості та факторів, що її визначають. Проаналізовано питання покращення інвестиційної привабливості економіки України в умовах соціально-економічної нестабільності, що є однією з головних проблем економічного розвитку країни. Окреслено основні фактори, що формують інвестиційну привабливість економіки України. Розглянуто динаміку та галузі надходжень іноземного капіталу. Визначено рівень інвестиційної привабливості України за міжнародними рейтинговими оцінками і основні проблеми залучення капіталу у вітчизняну економіку. Методом статистичного аналізу оцінено вплив соціальних факторів на рівень припливу іноземних інвестицій. Запропоновано шляхи підвищення інвестиційної привабливості економіки України за умов соціально-економічної нестабільності.

Ключові слова: інвестиційна привабливість; іноземні інвестиції; національна економіка; соціально-економічна нестабільність; індекс інвестиційної привабливості.

Владимир Владимирович ВЫДОБОРА

кандидат экономических наук, доцент кафедры общей экономической теории и экономической политики, Одесский национальный экономический университет, Украина, e-mail: kef@oneu.edu.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2255-0970>

ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Видобора, В. В. Влияние социально-экономической нестабильности на инвестиционную привлекательность экономики Украины // Вестник социально-экономических исследований : сб. науч. трудов (ISSN 2313-4569); под ред. М. И. Зверякова (глав. ред.) и др. Одесса : Одесский национальный экономический университет. 2018. № 2 (66). С. 9–17.

Аннотация. В статье рассмотрена проблема влияния социально-экономической нестабильности на инвестиционную привлекательность экономики Украины. Важной составляющей решения данной проблемы является формирование целостного представления об инвестиционной привлекательности и факторах ее определяющих. Проанализирован вопрос улучшения инвестиционной привлекательности экономики Украины в условиях социально-экономической нестабильности, что является одной из главных проблем экономического развития страны. Обозначены основные факторы, формирующие инвестиционную привлекательность экономики Украины. Рассмотрены динамика и области поступлений иностранного капитала. Определены уровень инвестиционной привлекательности Украины по международным рейтинговым оценкам и основные проблемы привлечения капитала в отечественную экономику. Методом статистического анализа оценено влияние социальных факторов на уровень притока иностранных инвестиций. Предложены пути повышения инвестиционной привлекательности экономики Украины в условиях социально-экономической нестабильности.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность; иностранные инвестиции; национальная экономика; социально-экономическая нестабильность; индекс инвестиционной привлекательности.

Volodymyr VYDOBORA

PhD in Economics, Associate Professor, Department of General Economic Theory and Economic Policy, Odessa National Economics University, Ukraine, e-mail: kef@oneu.edu.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2255-0970>

THE INFLUENCE OF SOCIO-ECONOMIC INSTABILITY ON INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINIAN ECONOMY

Vydobora, V. (2018). The influence of socio-economic instability on investment attractiveness of Ukrainian economy. Ed.: M. Zveryakov (ed.-in-ch.) and others [Vplyv sotsialno-ekonomichnoi nestabilnosti na investytsiynu pryvablyvist ekonomiky Ukrainy; za red.: M. I. Zveriyakova (gol. red.) ta in.], Socio-economic research bulletin; Visnik social'no-ekonomichnih doslidzen' (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, No. 2 (66), pp. 9–17.

Abstract. *The problem of influence of social and economic instability on investment attractiveness of Ukrainian economy is considered in the article. The formation of a holistic view of investment attractiveness and factors that determine it is an important component of solution to this problem. The issue of improvement of investment attractiveness of Ukrainian economy in the conditions of socio-economic instability is analyzed, which is one of the main problems of economic developments of Ukraine. The main factors creating investment attractiveness of Ukrainian economy are identified in the article. The dynamics and areas of foreign capital inflows are disclosed. The state of investment attractiveness of Ukraine according to international rating estimations and the main problems of attracting capital to the domestic economy are determined. The influence of social factors on the level of foreign investment inflows is estimated by the method of statistical analysis. The ways to increase the investment attractiveness of Ukrainian economy in the conditions of social and economic instability are suggested.*

Keywords: *investment attractiveness; foreign investments; national economy; social and economic instability; index of investment attractiveness.*

JEL classification: *E220; F620; O110; O520*

Постановка проблеми у загальному вигляді. В останні роки соціально-економічна нестабільність в Україні негативним чином позначилася на інвестиційній діяльності підприємств, знизивши інвестиційну привабливість національної економіки та темпи її розвитку через брак капітальних ресурсів. Причому поглиблення цих процесів дедалі більше знижує довіру іноземних інвесторів та викликає побоювання щодо можливості стабільної інвестиційної діяльності в Україні, що у результаті призводить до стагнації економіки. Відтак, питання відновлення інвестиційної привабливості України наразі набуває особливої актуальності.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Вплив іноземних інвестицій на економіку країни досліджується в працях В. Гейця, В. Гриньової, А. Іващенко [1], К. Малько, К. Ладиченко, І. Новак [2], Г. Самойленко, О. Стефанків [3], В. Швеця та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на великий спектр проведених досліджень та значні науково-практичні напрацювання, досі залишаються невирішеними питання щодо підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки з огляду на існуючий соціально-економічний стан в країні.

Постановка завдання. Метою статті є визначення впливу соціально-економічної нестабільності на інвестиційну привабливість економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційну привабливість країни науковці розглядають як сукупність різноманітних чинників (географічних, соціальних, економічних, політичних тощо), на основі яких визначається доцільність вкладення капіталу в певну країну.

На думку більшості вітчизняних науковців інвестиційну привабливість України визначають такі фактори, як:

- високий природно-ресурсний потенціал – значні запаси корисних копалин в своїх надрах (марганцева і залізна руда, вугілля, залізна руда, калійні солі, глинисті сировини тощо), висока родючість ґрунтів;

- наявність дешевої (низький рівень середньої заробітної плати) висококваліфікованої робочої сили, здатної до швидкого прийняття новітніх технологій у виробництві та управлінні;
- вигідне географічне розміщення – велика територія країни, територіальна наближеність до країн ЄС та Азії, вихід до басейну Чорного моря [4];
- можливість участі з боку іноземних інвесторів у приватизації державної власності [2, с.22];
- наявність перспективних галузей для інвестування, насамперед, гірничодобувної промисловості, сільського господарства, хімічної промисловості та металургії [1, с.232];
- добре розвинена інфраструктура – трубопроводи, транзитні термінали, залізниці і автомобільні дороги, мережі електропередач, морські порти [3].

Проте, вважаємо, що найважливішим чинником, який впливає на готовність інвесторів вкладати кошти в економіку України, починаючи з 2014 року, є соціально-економічна та політична нестабільність у країні. Про це свідчать дані залучення прямих іноземних інвестицій (рис. 1).

Так, з 2010 р. по 2014 р. спостерігалася стійка тенденція до збільшення залучених інвестицій (+20% або 8996 млн. дол. США), проте з огляду на політично-економічні перипетії в Україні 2013–2014 рр. (Революція гідності, анексія Криму, антитерористична операція в східних областях країни, економічний спад та соціальні проблеми) простежується різке скорочення притому іноземного капіталу проти рівня 2014 р. – на 24% (-12978,6 млн. дол. США) і 30% (-16048,8 млн. дол. США), відповідно у 2015 р. і 2016 р.

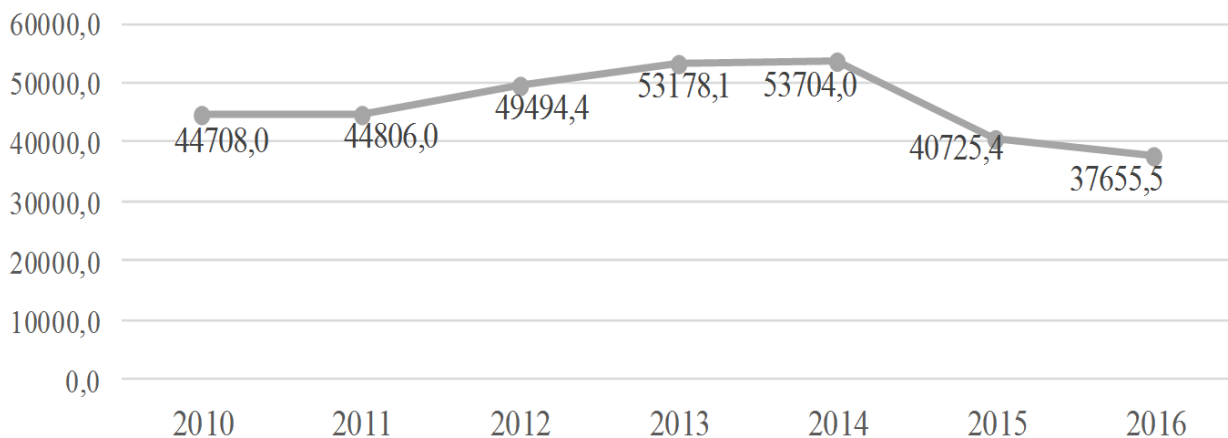

Рис. 1. Динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку України, млн. дол. США [5]

Разом з тим, аналіз основних сфер інвестування у 2010–2016 рр. (табл. 1) демонструє неготовність вкладати кошти у ті галузі економіки, де окупність інвестицій не висока або ж займає тривалий період, а також там, де є високий ризик збитковості.

Таблиця 1

Динаміка залучення прямих іноземних інвестицій у різні сфери економіки України [5]

Галузь економіки	Роки							2016 р. до 2010 р., +/-
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Сільське господарство	833,7	813,4	800,7	839,3	594,1	500,6	500,1	-333,6
Переробна промисловість	14042,6	13056,8	14078,7	14701,5	12569,5	11331,7	7594,5	-6493,1
Добувна промисловість	1207,7	1492,4	1548,4	1668,9	1461,5	1243,6	1524,5	316,8

Продовження табл. 1

Будівництво	2339,2	2992,7	974,1	1649,6	1289,9	1158,3	1074,4	-1264,8
Інформація та телекомунікації	–	–	–	2093,6	1857,4	2308,7	2089,3	–
Фінансова та страхова діяльність	15059,5	13618,5	16105,6	15348,8	11537,4	11823,9	10324,4	-4735,1
Операції з нерухомим майном	4754,1	5721,5	9058,5	4370,9	3804,4	3482,8	3670,6	-1083,5
Наукова й технічна діяльність	–	–	–	3448,4	2837,0	2174,5	2196,2	–

Привабливість економіки України як інвестиційного об'єкта у звітному році характеризується тим, що найбільша частка загального обсягу інвестицій припадає на фінансову та страхову діяльність – 27,4%. Це обумовлено тим, що фінансовий сектор є цікавим завдяки вищим (порівняно з європейськими країнами) процентним ставкам і широким масштабам банківської діяльності. Щодо решти сфер господарювання, то вважаємо, що зниження інвестиційної активності обумовлено складнощами ведення бізнесу через високий рівень корупції та бюрократизм у сфері підприємницької діяльності, неврегульованість у сфері оподаткування та кредитування.

Істотний вплив зазначених проблем на інвестиційну привабливість підтверджують дані індексів інвестиційної привабливості, розраховані міжнародними організаціями. Зокрема, за розрахунками Європейської Бізнес Асоціації, Індекс інвестиційної привабливості, який ґрунтується на характеристичі інвестиційного клімату як сукупності політичних, економічних, законодавчих, регуляторних та інших чинників, що в кінцевому рахунку визначають ступінь ризику капіталовкладень та можливість їх ефективного використання, у 2016 р. склав 2,85 балів із 5 можливих і перебуває в негативній зоні (рис. 1). Так, у звітному році 67% європейських бізнесменів були не задоволені інвестиційним кліматом в Україні і серед основних проблем у ключових для бізнесу сфер відзначають: корупцію (75% опитаних керівників); відсутність ознак судової (74%) і земельної (63%) реформи; фінансову стабільність (60%); відсутність поліпшення митних процедур (49%); негативні тенденції у відшкодуванні ПДВ (44%) [6]. Більше того, 42% респондентів зазначили, що у 2017 р. інвестиційний клімат в Україні все ще залишатиметься несприятливим.

Рис. 2. Динаміка індексу інвестиційної привабливості України, розрахованого ЄБА [6]

Крім того, більшість міжнародних індексів інвестиційної привабливості та умов ведення бізнесу демонструють тенденцію до погіршення показників економіки України у глобальному вимірі. Так, в рейтингу країн за інвестиційною привабливістю BDO International Business Compass (IBC) 2016, Україна посіла 130 місце серед 174 країн, що на 41 сходинку нижче порівняно з минулим роком. BDO International Business Compass складає Гамбурзький інститут світової економіки (HWWI) разом із німецькою аудиторською компанією BDO AG і оцінює привабливість країни за трьома критеріями: економічними, політико-правовими та соціально-культурними умовами. За думками експертів, найвагомий вплив на готовність інвесторів підтримувати українську економіку чинять політико-правові фактори – політична нестабільність, корупція, неефективна регуляторна політика, проблеми із дотриманням законодавства та верховенства права [7].

Відповідно до даних Index of Economic Freedom 2016 (складено The Heritage Foundation у співпраці з The Wall Street Journal), Україна посідає 162 місце із 178 можливих і входить групи країн, де економічні свободи пригнічуються. Крім того, починаючи з 2010 р., Україна демонструє найнижчий рівень економічної свободи в Європі, що спричинено: конфліктом на Сході країни, відсутністю боротьби з корупцією, проблемами судової системи, високим податковим навантаженням, значними державними видатками та дефіцитом бюджету, а також державним боргом (понад 70% від ВВП країни), відсутність ринку землі як інструмента залучення інвестицій у сільське господарство, недосконалість банківської системи (висока частка непогашених кредитів) [8].

Інвестиційна привабливість країни визначається і за рейтингом Doing Business – рейтингом простоти ведення бізнесу, який дозволяє визначити якість правил регулювання підприємницької діяльності, що підвищують чи обмежують ділову активність. Світовий банк розраховує цей індекс з 2003 року за такими критеріями, як легкість відкриття нового бізнесу, отримання дозволу на будівництво, реєстрація власності, отримання позики, захист прав інвесторів, сплата податків, законодавчий захист контрактів тощо. Так, Україна у рейтингу Doing Business 2016 на 4 позиції покращила своє місце порівняно з 2015 р., посівши 83 місце серед 189 країн світу. Сусідами України в рейтингу стали Саудівська Аравія і Бруней. Водночас, географічні сусіди демонструють значно кращі показники – Польща займає 25 місце, Білорусь – 44, Росія – 51, Молдова – 52. У розрізі критеріїв оцінки цього показника проти 2015 р. у 2016 р. варто зазначити спрощення реєстрації підприємництва (+40 позицій) і майна (+3 місця), але погіршення у сфері кредитування (-2 позиції), оподаткування (-1), захисту інвесторів (-1) і отримання дозволу на будівництво (-1 сходинка) [9].

Таким чином, на думку експертів міжнародних організацій, основні проблеми гарантування інвестиційної привабливості економіки України пов'язані з:

- неврегульованою воєнно-політичною ситуацією в країні, що викликає недовіру до влади та невпевненість у майбутньому;
- високий рівень корупції та відсутність боротьби з нею, що загрожує високим тиском на бізнес та відсутністю прозорості у веденні бізнесу;
- відсутність реформ (судової, земельної);
- відсутність фінансових (недосконалість банківської системи) та податкових стимулів для інвесторів вкладати капітал у розвиток бізнесу;
- бюрократизм;
- недосконалість нормативно-правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання;
- орієнтованість політики уряду на залучення інвестиційних ресурсів з боку міжнародних фінансових організацій (МВФ, МБРР, ЄБРР), а не покращення умов для залучення потенційних стратегічних іноземних інвесторів.

Однак, вважаємо, що це не вичерпний перелік проблем, які погіршують інвестиційну привабливість вітчизняної економіки. До нього варто віднести, крім економічних, і соціальні фактори:

- зниження купівельної спроможності населення та зростання рівня інфляції;

- скорочення кількості населення, у тому числі зайнятого;
- соціальну нестабільність та незахищеність населення, незважаючи на підвищення мінімальних соціальних стандартів;
- низький рівень заробітної плати та рівень доходів населення.

Зв'язок між зазначеними основними соціально-економічними чинниками і обсягом прямих іноземних інвестицій у вітчизняну економіку визначимо за допомогою виявлення кореляційно-регресійного зв'язку між факторами. Вихідні параметри для розрахунку представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Вихідні параметри для розрахунку залежності обсягу інвестування в економіку України від соціально-економічних чинників [5]

Показники		Роки						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	y	44708,0	44806,0	49494,4	53178,1	53704,0	40725,4	37655,5
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн.	x_1	2239,0	2633,0	3026,0	3265,0	3480,0	4195,0	5183,0
Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах), млрд. грн.	x_2	1120,6	1349,2	1459,1	1522,7	1586,9	1988,5	2383,2
Кількість зайнятих, тис. осіб	x_3	20226,0	20334,2	20354,3	20404,1	18073,3	16443,2	16276,9
Доходи населення, млрд. грн.	x_4	1101,2	1266,8	1457,9	1548,7	1516,8	1735,9	2002,4
Індекс споживчих цін, %	x_5	109,1	104,6	99,8	100,5	124,9	143,3	112,4
Обсяг реалізації промислової продукції, млрд. грн.	x_6	1065,8	1331,9	1400,7	1354,1	1428,8	1776,6	2128,9
Основні засоби, млрд. грн.	x_7	6649	7397	9148	10401	13752	7641	8177

У результаті кореляційно-регресійного аналізу встановили, що функція залежності обсягу прямих інвестицій від факторів соціально-економічного стану економіки України матиме вигляд:

$$y = 71250,06 - 3,85x_3 - 6,23x_4 - 166,59x_5 - 1,84x_7, \quad (1)$$

де y – прямі іноземні інвестиції в економіку України, млн. дол. США; x_3 – кількість зайнятих, тис. осіб; x_4 – доходи населення, млрд. грн.; x_5 – індекс споживчих цін, %; x_7 – основні засоби, млрд. грн.

Оскільки фактичне значення критерію Фішера перевищує табличне значення ($F=60,109 > F_{табл}=19,247$), а це свідчить про те, що коефіцієнт детермінації статистично значимий, то знайдена оцінка рівняння регресії статистично надійна.

При цьому коефіцієнт кореляції $R=0,996$, який підтверджує високу щільність зв'язку між обсягом залучення іноземних інвестицій і соціально-економічних факторів ведення підприємницької діяльності. Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,992$ доводить, що зміна суми прямих іноземних інвестицій на 99,2% визначається зміною соціальним становищем в країні – кількістю зайнятого населення, рівнем його доходів та ростом споживчих цін, а також рівнем забезпечення господарства основними засобами. Таким чином, отримані дані

доводять істотний вплив на інвестиційну привабливість національної економіки не тільки політичних, економічних, але й соціальних факторів. Тому поглиблення соціально-економічної нестабільності в Україні негативно позначиться на можливості приваблення іноземних інвесторів.

З огляду на існуючу ситуацію, лівова частка вкладів у розвиток національної економіки належить внутрішнім інвесторам. Так, у 2016 р. інвестиції у придбання нових і тих, які були у використанні, або самостійного виготовлення матеріальних і нематеріальних активів, витрати на капітальний ремонт та модернізацію здійснювали переважно підприємства та організації (69,3% від загальної суми інвестицій або 248,8 млрд. грн.), населення, яке вкладало кошти у будівництво житла (8,3% або 29,9), місцеві (7,5% або 26,8) та державний (2,6% або 9,3) бюджет, банківські установи (7,5% або 27,1) та інші (4,8% або 17,3 млрд. грн.). При цьому капітал вкладали в оновлення та модернізацію виробничої бази та нарощування виробничих ресурсів (табл. 3).

Хоча у 2016 р. спостерігається істотний приріст капітальних інвестицій у всі види матеріальних та нематеріальних активів (майже на 90%), у 2014 р. проти трьох попередніх років згаданий показник істотно знизився, зокрема на 25,2% порівняно з 2012 р. Таке скорочення торкнулося всіх видів інвестицій і було спричинено осторогою підприємців, державних організацій та банківського сектору вкладати фінансові ресурси у розвиток бізнесу за умов політичних подій 2013–2014 рр., пов'язаних з анексією АР Крим та окупацією частини території Донецької та Луганської областей, початку антитерористичної окупації та соціально-економічним спадом національної економіки, адже через це інвестори стикаються з невизначеністю з приводу того, наскільки їхні інвестиції захищені під час збройного конфлікту та військової окупації.

Таблиця 3

Динаміка інвестування в основні виробничі активи 2010–2016 роках, млрд. грн. [5]

Активи	Роки							2016 р. до 2010 р., +/-
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
<i>Матеріальні</i>	182,1	250,5	285,1	257,1	212,0	254,7	347,4	165,3
– житлові будівлі	28,7	29,6	38,5	41,6	33,2	45,6	44,9	16,2
– нежитлові будівлі	38,9	51,3	56,8	47,9	40,9	43,3	59,4	20,5
– інженерні споруди	40,8	67,7	64,8	58,8	46,6	50,9	67,5	26,7
– машини, обладнання та інвентар	55,2	73,2	85,9	81,0	68,9	84,4	123,1	67,9
– транспортні засоби	11,4	18,9	28,2	16,6	13,8	19,6	36,7	25,3
– земля	1,3	2,3	1,8	1,1	1,0	1,4	1,9	0,6
– довгострокові біологічні активи	2,0	3,1	1,9	2,5	2,0	2,8	3,2	1,2
– інші	3,8	4,5	7,0	7,7	5,6	6,6	10,7	6,9
<i>Нематеріальні</i>	7,0	9,4	8,5	10,6	7,4	18,3	11,8	4,8
– програмне забезпечення та бази даних	2,8	3,3	3,4	3,5	3,2	4,9	6,3	3,5
– права на об'єкти інтелектуальної власності	3,1	4,1	3,7	5,7	3,0	12,6	4,2	1,1
Всього	189,1	259,9	293,7	267,7	219,4	273,1	359,2	170,1

Проте позитивна динаміка нарощування обсягу капітальних інвестицій двох наступних років свідчить про те, що вітчизняні підприємці попри нестабільність у державі, продовжують розвиватися, оновлюючи матеріально-технічне забезпечення виробництва. Разом з тим, для продовження такої тенденції та підвищення інвестиційної привабливості економіки України як для вітчизняних, так й іноземних інвесторів варто:

- сформуванню єдиної політичної стратегії у вирішенні конфлікту на Сході країни та запровадження активних кроків щодо його припинення;
- чітко визначити пріоритети у зовнішній політиці України;
- активізувати боротьбу з корупцією у всіх ланках влади;
- спростити процедуру реєстрації бізнесу (боротьба з бюрократизмом) та зменшити адміністративний тиск на бізнес;
- забезпечити стабільність законодавства у сфері інвестування, кредитування, оподаткування та страхування інвесторів від існуючих ризиків;
- сприяти розвитку стратегічних галузей національної економіки та створення привабливих інвестиційних проектів, цікавих для іноземних суб'єктів підприємницької діяльності;
- продовжити боротьбу з інфляцією, здійснювати заходи щодо згладжування циклічних коливань економіки, зниження рівня безробіття, підвищення рівня заробітної плати тощо.

Висновки і перспективи подальших розробок. На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що обмежений приплив іноземного капіталу в економіку України спричинений наявністю низки проблем, основними з яких є політична та економічна нестабільність та військові дії на території країни, а також висока корумпованість влади, бюрократизація дозвільних процедур, нестабільність та непрозорість правового та регуляторного середовища, відсутність реформ, тиск на бізнес та недосконалість системи захисту іноземних інвестицій, спад національного виробництва та соціальних стандартів життя населення та ін. Тому нині основним завданням постає усунення існуючих проблем та формування сприятливого інвестиційного клімату в країні з метою залучення міжнародних інвесторів та сприяння розвитку національної економіки, зокрема за рахунок іноземного капіталу.

З огляду на вищезазначене, перспективним буде дослідження впливу національних та іноземних інвестицій на галузеві ринки та галузеву структуру економіки, зайнятість, інфляцію, обсяг національного продукту, тощо. Науковий пошук має бути спрямований на виявлення причин проникнення іноземного і національного капіталу саме до певних ринків, а також формування і впровадження ефективної економічної політики з метою побудови сучасної та високопродуктивної економіки.

Література

1. Іващенко А. І. Напрями зміцнення інвестиційного клімату України // *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. № 2. С. 231–236.
2. Новак І. Сприятливий інвестиційний клімат як фактор активізації інвестування в Україні // *Вісник ТНЕУ*. 2015. № 2. С. 18–27.
3. Стефанків О. М., Данилишин В. І. Інвестиційна привабливість економіки України // *Ефективна економіка : електронний журнал*. 2014. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3031> (дата звернення: 14.12.2017).
4. *Активізація інвестиційного процесу в Україні : колективна монографія / Т. В. Майорова, М. І. Діба, С. В. Онишко та ін.; за наук. ред. М. І. Діби, Т. В. Майорової. К. : ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана», 2012. 472 с.*
5. *Статистичний щорічник України за 2010–2016 роки : збірник // Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm* (дата звернення: 24.12.2017).

6. Індекс інвестиційної привабливості України : друге півріччя 2016 р. URL: http://www.eba.com.ua/static/press-releases/IAI_H2_2016_PRESENTATION_UKR.pdf (дата звернення: 20.12.2017).
7. Рейтинг країн за інвестиційною привабливістю BDO International Business Compass (IBC) 2016. URL: https://www.bdo-ibc.com/fileadmin/dokumente/BDO-IBC-Summary-2016_ENG.pdf (дата звернення: 04.12.2017).
8. Index of Economic Freedom 2016. URL: <http://www.transparency.org/country/#UKR> (access date: 24.11.2017).
9. Doing Business 2016 Report. URL: <http://www.worldbank.org/en/events/2015/11/11/doing-business-2016-report> (access date: 29.12.2017).

References

1. Ivashchenko, A. I. (2012). Directions of strengthening the investment climate in Ukraine [Napriamy zmitsnennia investytsiinoho klimatu Ukrainy], Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy, No. 2, s. 231–236 [in Ukrainian]
2. Novak, I. (2015). Favorable investment climate as a factor of accelerating investment in Ukraine [Spryiatlyvyi investytsiinyi klimat yak faktor aktyvizatsii investuvannia v Ukraini], Visnyk TNEU, No. 2, s. 18–27 [in Ukrainian]
3. Stefankiv, O. M., Danylyshyn, V. I. (2014). Investment attractiveness of Ukrainian economy [Investytsiina pryvablyvist ekonomiky Ukrainy], Efektyvna ekonomika: elektronnyi zhurnal, No. 5, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3031> [in Ukrainian]
4. Mayorova, T. V., Dyba, M. I., Onishko, S. V. and other (2012). Activation of the investment process in Ukraine: a collective monograph. Ed. by T. V. Mayorova, M. I. Dyba [Aktivizatsiia investytsiinoho protsesu v Ukraini: kolektyvna monohrafiia; za nauk. red. M. I. Dyby, T. V. Mayorovoi], DVNZ «Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet im. V. Hetmana», Kyiv, 472 s. [in Ukrainian]
5. Statistical Yearbook of Ukraine for 2010–2016 [Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2010–2016 roky: zbirnyk], Derzhavna sluzhba statystryky Ukrainy, available at: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm [in Ukrainian]
6. Investment attractiveness index of Ukraine: second half-year 2016 [Indeks investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy: druhe pivrichchia 2016 r.], available at: http://www.eba.com.ua/static/press-releases/IAI_H2_2016_PRESENTATION_UKR.pdf [in Ukrainian]
7. Ranking of countries on investment attractiveness BDO International Business Compass (IBC) 2016 [Reitynh krain za investytsiinoiu pryvablyvistiю BDO International Business Compass (IBC) 2016], available at: https://www.bdo-ibc.com/fileadmin/dokumente/BDO-IBC-Summary-2016_ENG.pdf [in Ukrainian]
8. Index of Economic Freedom 2016, available at: <http://www.transparency.org/country/#UKR>.
9. Doing Business 2016 Report, available at: <http://www.worldbank.org/en/events/2015/11/11/doing-business-2016-report>.